

Opmandskendelse

i faglig voldgiftssag FV 2022-783

3 F – Fagligt Fælles Forbund

for

A

(faglig konsulent Ib Nielsen)

mod

DI

for

Persolit Entreprenørfirma A/S

(advokat Mathias Staugaard Nielsen)

1. Uoverensstemmelsen og parternes påstande

Sagen vedrører fortolkningen af Isoleringsoverenskomsten 2020-2023 afsnit om ”Almindelige akkordbestemmelser” punkt 9 – varmetillæg. Spørgsmålet er, om timelønnede medarbejdere har krav på tillæg ved isolering af varme brønde og varmtvandsbrønde, når der er varme på anlægget.

Klager har nedlagt påstand om, at DI og virksomheden skal anerkende, at der skal betales et geneanlæg pr. præstereret arbejdstime ved timelønsarbejde i varme brønde.

Indklagede har påstået frifindelse.

2. Sagens behandling

Til behandling af sagen er etableret en faglig voldgiftsret med Tom Brandt og Niels Østergård som medlemmer udpeget af klager og med Lars Bruhn og Henrik Olsen, begge DI, som medlemmer udpeget af indklagede og med undertegnede, højesteretsdommer Jon Stokholm, som formand og opmand.

Sagen blev forhandlet tirsdag den 8. november 2022.

Der blev afgivet partsforklaring af isolatør A og vidneforklaring af tillidsrepræsentant B, tidligere forhandlingssekretær i 3F, C, og isolatør D som klagers vidner samt sektionsleder E som indklagedes vidner.

Da der efter procedure og votering ikke blandt de partsudpegede medlemmer af voldgiftsretten var flertal for en afgørelse, træffes denne af opmanden.

3. Baggrunden for sagen

Isoleringsoverenskomsten består af syv hovedafsnit, herunder: ”Almindelige bestemmelser”, ”Almindelige akkordbestemmelser øst for Storebælt” og ”Almindelige akkordbestemmelser gældende vest for Storebælt”.

Almindelige bestemmelser vedrørende arbejdstid, timelønninger, akkordbestemmelser er anført i første afsnit.

Afsnittet om almindelige bestemmelser indeholder blandt andet følgende:

”§ 9 Almindelige timelønsbestemmelser

Stk. 1a *Mindstebetalingsatsen*

Mindstebetalingssatserne for timelønsarbejde pr. time for medarbejdere over 17 år udgør:

Pr. 1. marts 2020	kr. 129,75
-------------------	------------

Pr. 1. marts 2021	kr. 132,25
-------------------	------------

Pr. 1. marts 2022	kr. 134,75
-------------------	------------

Mindstebetalingsatsen for ungarbejdere*), der er fyldt

15 år, men ikke 17 år, fastsættes til 50%

17 år, men ikke 18 år, fastsættes til 70% af mindstelønssatsen for voksne medarbejdere.

**) Der henvises til protokollat 6 om unges arbejde.*

Stk. 1b Lønnen for den enkelte medarbejder aftales i hvert tilfælde mellem arbejdsgiveren og medarbejderen uden indblanding fra organisationernes side.

Organisationerne har påtaleret over for hinanden i henhold til regler for behandling af faglig strid i de tilfælde, hvor misforhold som helhed skønnes at være til stede.

På den enkelte virksomhed kan forhandlinger om lønændringer højst ske én gang pr. overenskomstsår.

Vedrørende akkorder, bonusordninger, produktionstillægsordninger og produktionsfremmende lønsystemer i øvrigt kan der højst ske én forhandling af betalingsgrundlaget pr. overenskomstsår.

Der er enighed om, at timelønnen på et arbejdssted bør være påvirket af, at der ikke eller kun i forsvindende grad er adgang til akkord eller til andre præstationsbestemte aflønningsformer.

Organisationerne er enige om, at arbejdsgiveren bør lægge en systematisk vurdering til grund ved fastsættelsen af lønspredningen, således at der for den enkelte medarbejder tages behørigt hensyn f.eks. til dennes dygtighed, erfaring, uddannelse og indsats i produktionen, ligesom der også må tages hensyn til arbejdets krav til udøveren, herunder også særlige gener, der er forbundet med arbejdets udførelse.

Hvis der er tale om særligt smudsigt arbejde, har medarbejderne adgang til at rejse krav om et tillæg til lønnen, hvis der ikke allerede er taget hensyn hertil ved fastsættelsen af lønnen. Hvis der ikke opnås enighed kan uoverensstemmelsen behandles efter reglerne for behandling af faglig strid i § 23.

Stk. 2 *Mindstebetalingssatsen og følgende heraf beregnede tillæg*

For følgende arbejde betales mindstebetalingssatsen i stk. 1a:

Ventetid.

Forskud

For aflæsning af materialer betales for den tid, der medgår ud over ½ time pr. dag.

Nyt arbejde.

Nyt arbejde som ikke er prisfastsat.

Stk. 3 *Reparationsarbejde*

Der udbetales mindstebetalingssatsen i stk. 1a, plus et tillæg på:

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
13,89 kr. pr. time	14,11 kr. pr. time	14,34 kr. pr. time

Stk. 4 *Timelønsarbejde på fabrik eller lignende*

Ved timelønsarbejde, mindstebetalingssatsen i stk. 1a, plus et tillæg på:

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
13,89 kr. pr. time	14,11 kr. pr. time	14,34 kr. pr. time

på fabrik eller lign. af over 14 dages varighed er arbejderne berettiget til at kræve optaget forhandling om betaling af yderligere tillæg.

Stk. 5 *Andet arbejde/nye isoleringsmetoder*

For andet arbejde, der ikke er nævnt i priskuranten og for hvilket, der ikke opnås enighed om akkord, betales mindstebetalingssatsen i stk. 1a plus tillæg på:

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
13,89 kr. pr. time	14,11 kr. pr. time	14,34 kr. pr. time

Ved ny indførte arbejdsmåder eller isoleringsmetoder kan hver af organisationerne inden for en tidsfrist af 12 kalenderdage forlange møde afholdt.

Stk. 6 *Skibsarbejde*

Ved skibsarbejde på timeløn betales mindstebetalingssatsen i stk. 1a plus et tillæg på:

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
26,17 kr. pr. time	26,59 kr. pr. time	27,02 kr. pr. time

§ 10 *Akkordarbejde*

Der kan aftales akkordarbejde efter Almindelige Akkordbestemmelser og gældende prislister, og aftalen skal være skriftlig og indgås senest 5

arbejdsdage efter arbejdet påbegyndes. De lokale parter skal forinden have gennemgået arbejdets omfang på pladsen, og arbejdstegninger på projektet udleveres, hvis tegninger forefindes.”

Afsnittet om almindelige akkordbestemmelser gældende øst for Storebælt indeholder blandt andet følgende bestemmelser:

”3f. Ved akkordarbejde garanteres timelønnen ikke.

3g. Ved *skibsarbejde* betales til akkordpriserne og den normale timeløn + eventuelle procenttillæg et tillæg på 33 1/3 %. Der beregnes ikke skibstillæg til rejse- tid, ventetid og overtid. Hvor der i større udstrækning forekommer arbejde med særlig vanskelig tilkomst, kan aftales et efter forholdene passende tillæg. Kan enighed herom ikke opnås, anvendes den nedenfor i stk. 5, 2. pkt. anviste fremgangsmåde.

For transport af materialer til brug i skib, fra skibssiden og ind i skibet, men ikke for transport af materialer til skibssiden, betales et tillæg til den normale timeløn på:

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
9,44 kr.	9,59 kr.	9,74 kr.

...

3h. *Nybegyndere*

Nybegyndere, der antages til akkordarbejde, aflønnes de første 4 uger med den til enhver tid gældende normale timeløn (jf. Almindelige Bestemmelser § 9), der udredes af arbejdsgiveren og tillægges akkordsummen.

Ved opgørelsen afregnes nybegynderen:

de første 400 timer med 80 %
de næste 400 timer med 85 %
de næste 400 timer med 90 %

af hans timer i og derefter med 100 %.

Inden for de første 1200 timer kan nybegynderens timefortjeneste ikke være under den i stk. 1 nævnte timeløn. Ved selvstændigt arbejde aflønnes nybegynderen efter priskuranten.

Efter de første 800 arbejdstimer skal arbejdsgiveren tilmelde pågældende til Isoleringsbranchens grundkursus.

...

6. Arbejde med *stilladsbygning* udføres så vidt muligt efter nærmere aftalt akkord.

Opnås der ikke enighed om den eventuelle akkord, er arbejderne pligtige til ved aflevering af ugeseddel nøjagtigt at opgive de i pågældende uge forekommende timer ved stilladsbygning.

7. *Genetillæg*

Såfremt et arbejde udføres under ekstraordinære omstændigheder, der frembyder særlige vanskeligheder, kan der lokalt aftales genetillæg.

Som eksempler på omstændigheder, der kan begrunde aftale om et genetillæg, kan anføres:

- gener ved stilladsarbejde
- gener ved rør med særlig vanskelig tilkomst
- gener, som følge af at arbejdet udføres i varmecentraler og fabrikker i drift samt i kontorer og lagerlokaler, der er i brug og gener som følge af høj temperatur på arbejdsstedet
- gener ved rør, der er så tæt placeret indbyrdes, at en enkeltisolering af denne ikke kan udføres på normaltid, og hvor der kræves isolering mellem de enkelte rør.

Såfremt genetillægget aftales som en procentsats, skal denne betales på samtlige til akkorden tillagte procenter (herunder pkt. 7-12).

Opstår der under arbejdets gang gener og ekstraarbejde, hvorom der ikke ved arbejdets påbegyndelse er truffet særlig aftale, fremsættes der skriftligt krav herom.

Når sådanne krav er fremsendt, skal firmaet svare skriftligt herpå inden 8 dage.

8. Hvor isoleringen skal udføres på legemer, der under arbejdets gang er opvarmet til en *højere temperatur end 200°*, betales et tillæg på 10 %. Dette tillæg gælder også for tørre materialer som f.eks. mineraluld.

9. *Varmetillæg.* Ved arbejde i varme brønde (damp-fjernvarmeanlæg) betales et varmetillæg på 85 % til akkordpriser eventuelle procenttillæg. Ved isolering af varmtvandsbrønde betales, når der er varme på anlægget, et tillæg på 35 % til akkordpriser. Ved isolering på timeløn af varme brønde (dampfjernvarmeanlæg) og varmtvandsbrønde, når der er varme på anlægget, ydes et tillæg til timelønnen på

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
17,71 kr.	17,99 kr.	18,28 kr.

For tunneller, hørende under fjernevarmeanlæg med adgang fra brønde, betales nedennævnte tillæg for vandret transport og nedtagning gennem brønd:

Tunnellængde	Ved fri passage i tunnel 90 cm	Ved fri passage i tunnel 91-150 cm
Indtil 25 m	0 %	0%
25 m – 50 m	2%	1%
50 m – 75 m	4%	2%
75 m – 100 m	6%	3%

Som kompensation for de mange små arbejdssteder i forbindelse med udførelse af fjernvarmeanlæg (isolering i brønde, kældertilslutning og korte kanalstræk) ydes ”startpenge” efter nedennævnte regler:

For selvstændige afsnit ydes der startpenge. Ved et selvstændigt arbejde forstås f.eks. en brønd med kanaltilslutning eller en kældertilslutning med tilhørende kanaltilslutning.

Hvis hele kanalen mellem brøndene er håndisoleret, betragtes brønde og kanaler som et enkelt afsnit. Er der under 25 m, målt fra isolering til isolering mellem afsnittene, betragtes de som et enkelt afsnit.

Startpenge ansættes til:

Pr. 1. marts 2020	Pr. 1. marts 2021	Pr. 1. marts 2022
94,55 kr.	96,06 kr.	97,60 kr.

Startpenge skal ikke ud over akkordprocenttillæg, ferietillæg og søgnehelligdags/fritvalgslønkontobetaling belastes med yderligere procenter

10. For arbejde i *kryberum* betales til alle akkordpriser følgende tillæg:

Til og med 60 cm højde 40 %

Over 60 cm – til og med 100 cm højde	30 %
Over 100 cm til og med 125 cm højde	20 %

Højden måles fra loft til gulv, hvor rørene er anbragt.

Hvor rørene i kryberum danner loft, således at man skal isolere disse fra undersiden, måles højden til underkanten af de nøgne rør.

11. I tag- og kvistetager samt bag forskalling betales et tillæg som i pkt. 9, idet højden måles i 50 cm afstand fra rørenes midterlinie i den retning, hvorfra arbejdet mest bekvemt udføres.
12. For vanskelighederne i møblerede beboelsesværelser, aflåsede pulterkamre og kulkældre i større bygninger samt arbejde i gamle, beboede ejendomme, betales et tillæg til foranstående akkordpriser på 5%.

Ved beboede ejendomme forstås sådanne, hvor 50% af lejlighederne er beboede ved arbejdets påbegyndelse.

Dette tillæg gælder dog ikke fabrikker og forretningsejendomme.
...

14. Materialerne bringes frit på arbejdspladsen. Alt til bygningen af stillads nødvendigt materiale samt værktøj, såsom baljer, spader, spande, stiger, ildgryder, blæselamper, lygter, alt i brugbar stand, leveres af mesteren og behandles forsvarligt af isoleringsarbejderen.

Dersom isoleringsarbejderen transporterer materialer i motorkøretøj, der er stillet til rådighed af mesteren, betales den medgåede tid efter Almindelige Bestemmelser § 9, stk. 1.

4. Sagens omstændigheder

Persolit er en dansk virksomhed, der gennem en årrække har opbygget stor viden og erfaring i isoleringsteknik og energireovering hos forsyningsvirksomheder, industrivirksomheder og i byggeriet. Virksomheden udfører teknisk isolering af rør og installationer for blandt andet kraftværker, byggeriet og produktionsvirksomheder. Et af virksomhedens kerneområder er isolering af rør og rørsystemer såsom damprør, kølerør, varmerør, procesrør og udstødningsrør i den industrielle sektor. På procesanlæg foretages isoleringen af rørsystemer for at sikre en stabil temperatur i rørene. På kraftværker og varmegværker isoleres for at sænke overfladetemperaturen og sikre et lavt energiforbrug, så anlægget ikke belaster klimaet unødigt.

Isolatør A er ansat i Persolit til at udføre arbejde som teknisk isolatør. Under dette arbejde har han udført arbejde i brønde, hvor der er varme på fjernvarmerørene. Han er under dette arbejde blevet gjort opmærksom på, at der i Isoleringsoverenskomsten er beskrevet et genetillæg for arbejde i varme brønde.

Parterne er enige om, at A i sin ansættelse hos Persolit alene har arbejdet på timeløn i overensstemmelse med Isoleringsoverenskomstens timelønsbestemmelse i § 9 – Almindelige timelønsbestemmelser. As timeløn var på tidspunktet for tvistens opståen 200 kr. i timen. Han har gennem hele ansættelsen udelukkende arbejdet på timeløn for flere af Persolits kunder på forskellige lokationer.

5. Forklaringer

A har forklaret, at han har arbejdet som isolatør i Persolit i 2 ½ år. Han arbejder på timeløn med forskellige isoleringsarbejder. Han har ikke sat sig nærmere ind i overenskomsten. En kollega gjorde ham opmærksom på, at han var berettiget til et tillæg. Hans kollega var også timelønnet. Han har ikke hørt før om kolleger, som fik tillæg ved isoleringen af varme brønde. Han har drøftet sagen med 3F.

B har forklaret, at han har arbejdet hos Persolit siden 2004 og været tillidsrepræsentant de sidste 3 år. Han er ikke fortrolig med Isoleringsoverenskomsten. Han hørte fra en kollega om muligheden for et tillæg for arbejde i varme brønde. Han arbejdede som timelønnet i hele sin tid i Persolit, men har undertiden arbejdet på akkordvilkårene. I Persolit er den overvejende del af arbejdet rent timelønsarbejde. Han har ikke set nogen lønseddel hos nogen medarbejder, hvor der var afregnet tillæg for arbejde i varme brønde. A ringede ham op om dette tillæg. A havde hørt om dette tillæg fra nogle kolleger. Det undrede ham, at ingen af parterne i virksomheden havde været opmærksom på sådan et tillæg tidligere.

C har forklaret, at han har arbejdet med isolering siden 1967 og siden 1982 har han arbejdet i fagforeningen. Han gik på pension i 2010. I perioden 1979-2010 forhandlede han Isoleringsoverenskomsten. Han er fortrolig med den. Tillægget for arbejdet i varme brønde har en lang historie. Han har fundet eksempler på dette tillæg i overenskomsten fra 1947. Arbejdsmarkedets parter har været enige om, at når man var på akkord, var man berettiget til forskellige procenttillæg ved varmtvandsbrønde og dampbrønde. Disse tillæg blev anført i kroner- og ørebeløb. Han kan ikke forklare, hvor-

for dette tillæg er anført i afsnittet om akkordløn. Der ydes tillæg i form af procentsatser ved akkordarbejde og det samme princip må gælde for de timelønnede. Det særlige tillæg skyldes, at arbejdet er mere tidskrævende på grund af varmen, og der er behov for flere pauser. Ved timelønsarbejder blev sådanne timer afregnet. Det problem, som sagen drejer sig om, har aldrig været oppe på bordet i overenskomstforhandlingerne. Han kender eksempler på, at akkordarbejde udføres på timeløn. Man kan blive timelønnet, selv om man er på akkord, når der træffes aftale herom med arbejdsgiveren.

D har forklaret, at han har arbejdet med isolering siden 1974. Han har været i Persolit siden 2000. Han har lavet mange fjernvarmebrønde, og han fik altid brøndtillæg. Det gad deres mester ikke diskutere. Han arbejder både på timeløn og på akkord. Han mener, at der har været situationer, hvor timelønnede arbejdede med varme brønde og opnåede et tillæg. Man kan godt være på akkord, for eksempel på en slumpakkord, og konstatere behov for timeløn ved betaling af ekstraarbejde. I så tilfælde træffes der aftale mellem parterne om en sådan timeløn.

E har forklaret, at hun har været ansat i Persolit i 8 år som projektleder. Hun har arbejdet i isoleringsbranchen siden 1986. Hun er uddannet som teknisk assistent. Hun kender Isoleringsoverenskomsten i praksis. Der er i Persolit omkring 80 medarbejdere ansat på den overenskomst. 5 % af de 80 medarbejdere arbejder på akkord, og resten er på timeløn. Når de timelønnede udfører isoleringsarbejde på varme brønde, holder de de pauser, som de anser for nødvendige, og de arbejder på den måde mindre effektivt. Ved arbejde af den karakter kan de akkordlønnede ikke holde akkorden, og derfor går de over på timeløn for sådanne opgaver. Der er simpelthen aftalt en timeløn til akkordarbejdere på den type arbejde. Den store gruppe af timelønsansatte i Persolit har aldrig opnået tillæg for arbejde med varme brønde. Hun har aldrig hørt om noget sådant, heller ikke fra kolleger i andre virksomheder. Hun tænker sig, at spørgsmålet er kommet op på et priskonkurantkursus blandt medarbejderne. Persolit giver de timelønnede medarbejdere samme timeløn for alt arbejde, og timelønnen er noget højere end den aftalte mindsteløn. Der er derfor ikke behov for at aftale yderligere tillæg, når man ikke arbejder på akkord. Persolit har 3-5 medarbejdere, der arbejder med brønde. Når akkordansatte medarbejdere overgår til timeløn, for eksempel arbejde med varme brønde, aftales et samlet maksimalt timeantal til jobbet. Det gælder ikke for de rent timelønnede. Hun kender intet eksempel på, at man i branchen har betalt akkordtillæg til rent timelønnede.

6. Parternes argumentation

Klager har gjort gældende, at varmetillæg i akkordbestemmelsernes punkt 9 skal forstås som et genetillæg for at udføre det pågældende arbejde henholdsvis i akkord og på timeløn. Det er ikke beskrevet, at tillægget alene skal betales ved timeløn i forbindelse med akkordarbejde. Tillægget skal forstås som et genetillæg for de ulemper, der er forbundet med arbejdet. Helt tilbage ved overenskomstforhandlingerne i 1947 var parterne enige om et genetillæg for det udførte arbejde, uanset om arbejdet blev udført i akkord eller på timeløn.

Overenskomstens § 9, stk. 1b, giver mulighed for at aftale højere timebetaling ved særlige gener, og det er naturligt i den sammenhæng at skele til varmetillægsbestemmelsen i punkt 9 i akkordafsnittet.

Indklagede har gjort gældende, at Isoleringsoverenskomsten sondrer mellem en timelønsdel og en akkorddel; der skal skelnes skarpt mellem disse selvstændige afsnit, som ikke kan sammenblandes. A var i sin ansættelse hos Persolit ansat som timelønnet i henhold til Isoleringsoverenskomstens § 9 om timelønsansatte. I sagen er det de Almindelige akkordbestemmelser gældende øst for Storebælt, der skal lægges til grund. Akkordarbejde adskiller sig fra timelønsarbejde ved, at parterne forud for arbejdets påbegyndelse aftaler faste priser for arbejdet.

Varmetillægget for at arbejde i varme brønde i punkt 9 vedrører en art kompensation til de medarbejdere, der arbejder i på akkord og dermed har fået fastsat deres honorering ud fra arbejdets type og omfang. Ved arbejde i varme brønde har medarbejderen brug for flere pauser og afbræk i arbejdet, fordi arbejdet udføres i varmere omgivelser end sædvanligt. Der er derfor behov for en kompenserende ordning for ikke at forringe akkordmedarbejderens gennemsnitstimeløn. De Almindelige akkordbestemmelsernes punkt 9 er udtryk herfor. Bestemmelsen omhandler alene den situation, at en medarbejder på akkord undtagelsesvis udfører timelønsarbejde som supplement til en igangværende akkord.

7. Opmandens begrundelse og resultat

Isoleringsoverenskomsten er en mindstelønsoverenskomst. Isoleringsoverenskomsten giver mulighed for at aftale arbejde på ren timeløn og arbejde på akkord. Timeløn og akkord er to fundamentalt forskellige afregningsformer. Bestemmelser om afregningssatser for akkordafsnittet kan således ikke overføres til afsnittet om timelønnede. Efter overenskomstens indhold og de afgivne forklaringer må det lægges til grund, at der i praksis altid har været et vis behov for at supplere akkordaftaler med timelønsaftaler for særlige arbejder. Det er derfor naturligt, at der findes bestemmelser om

timeløn i akkordafsnittet. Isoleringsoverenskomsten må herefter forstås på den måde, at det tillæg, som er omtalt i ”Almindelige akkordbestemmelser gældende øst for Storebælt” punkt 9 alene gælder for akkordarbejde, hvor der aftales en timelønsdel, men ikke for arbejde på ren timeløn. Konklusionen bliver derfor, at indklagede må frifindes.

Thi bestemmes:

Indklagede, DI for Persolit Entreprenørfirma A/S, frifindes.

Hver part betaler egne sagsomkostninger samt halvdelen af udgiften til opmanden.

København, den 25. november 2022.

Jon Stokholm